

אגודת חוקרי צבא חברה בישראל

גילון מספר 2

**סקירת מאמרים
מהארץ ומהעולם
בנושא יחסי צבא-חברה**

אפריל-מאי 2021

תוכן העניינים

3 פתח דבר

4 מהי אגודת חוקרי צבא חברה בישראל

5-12 סקירת מאמרים

5-7 צבא וחברה

7-9 הארגון והמקצוע הצבאי

10-12 הצבא, הממשלה וארגוני ביטחון נוספים

13-14 עבודות דוקטורט שהסתיימו 2020

14-15 רשימת המקורות המלאה

פתח דבר

אנו שמחים להעביר לעיון את המהדורה השנייה של דו"ח דו-חודשי, שתכליתו עדכון על התפתחות הידע בתחום העיסוק של האגודה. הדו"ח מבוסס על עיון בכתבי עת, אתרים של גופי מחקר וממשל בישראל ובחו"ל. אנו מאמינים שחברי האגודה יכולים למצוא בדו"ח מידע עדכני, שיסיע להם בפיתוח המחקר.

המהדורה השנייה כוללת מאמרים שפורסמו בין החודשים אפריל-מאי 2021 והמהדורה הבאה תכלול את החודשים יוני-אוגוסט 2021. הדו"ח מכיל תקצירים והפניות למאמרים, דו"חות מחקר וספרים שראו אור בתקופה האמורה. כלולים כאן עיקר המאמרים שנכתבו על ידי חוקרים מישראל, וכן מבחר מקורות שנכתבו בעולם. בנוסף, ניתן לצפות ברשימת עבודות דוקטורט (בתחומי העניין של האגודה) שהסתיימו בשנת 2020. בסך הכול כלולים בסקירה הנוכחית 16 מאמרים וספרים, שלוקטו ונערכו על ידי גבי לירז ריינוס.

סקירה זו נערכה בתמיכת אוניברסיטת אריאל ובהמשך תתורגם גם לשפה האנגלית ותופץ למכוני מחקר ואוניברסיטאות בחו"ל העוסקים בתחומי העניין של האגודה.

נשמח מאוד לקבל הערות על מידע נוסף ועל תחומי עניין חשובים שיש להוסיף ולפתח. על מנת לעשות זאת ניתן להיכנס **לכאן** (בעדיפות) או/ו לשלוח לנו מייל לכתובת: itamar.rickover@gmail.com

בברכה,

ד"ר איתמר ריקובר

מנכ"ל אגודת חוקרי
צבא חברה בישראל

פרופ' עוזי בן שלום

יו"ר אגודת חוקרי
צבא-חברה בישראל

מהי אגודת חוקרי צבא-חברה בישראל?

אגודת חוקרי צבא חברה בישראל הוקמה בשנת 2012. חברי האגודה הינם כולם חוקרים העוסקים במחקר אקדמי בתחום יחסי צבא-חברה והם מגיעים מדיסציפלינות שונות: חוקרי תקשורת ואנשי מדע-מדינה, סוציולוגים ואנתרופולוגים, היסטוריונים וכלכלנים, משפטנים, פילוסופים, אנשי חינוך ופסיכולוגים. בקרב החוקרים באגודה קיים שוני רב בהשקפות הפוליטיות ובגישות האסטרטגיות; אולם, המכנה המשותף המאחד אותנו לקהילייה אחת הוא התפיסה לפיה נדרש מחקר אובייקטיבי, ככל האפשר, של אופן פעילותם של המוסדות הביטחוניים, של הממשק בינם ובין שאר מוסדות המדינה, ושל חלקה של החברה בשליטה בהם.

בראש יעדיה של האגודה ניצבים קידומו, הצגתו וניתוחו של המחקר הבין-תחומי המתמקד בנקודות מבט שונות ומגוונות של יחסי צבא וחברה בישראל: הקשרים בין הצבא לחברה, הממשק שבין הדרג האזרחי לדרג הצבאי, היחסים שבין הצבא ובין גופי ביטחון אחרים, וכן ההיבטים החברתיים והארגוניים השונים של הצבא. כמו כן, פועלת האגודה להפיץ את הידע המחקרי המצטבר בארץ ובחו"ל, בקרב גורמים באקדמיה, בצבא, במוסדות הביטחון, ובציבור הרחב.

האגודה בשיתוף הוצאת 'מערכות' מוציאה לאור כתב עת דו-שנתי בשם "חברה, צבא וביטחון לאומי". הגיליון הראשון התפרסם בינואר 2021. לעיון ניתן להיכנס [לכאן](#).

אתר האגודה: <http://www.civil-military-studies.org.il>

יו"ר האגודה: פרופ' עוזי בן שלום.

מנכ"ל האגודה: ד"ר ריקובר איתמר.

יו"רים קודמים: פרופ' יורם פרי, פרופ' זאב דרורי, ד"ר ראובן גל (מייסד האגודה).
חברי הנהלת האגודה (לפי סדר א, ב): ד"ר אבי ביצור, פרופ' אייל בן-ארי, ד"ר עפרה בן-ישי, פרופ' עוזי בן-שלום, ד"ר ראובן גל, פרופ' זאב דרורי, פרופ' אילת הראל-שלו, מר רוני אור טיארג'אן, פרופ' סטיוארט כהן, פרופ' אודי לבל, ד"ר אייל לוי, פרופ' אהוד מניפז, פרופ' הלל נוסק, ד"ר כרמית פדן, פרופ' יורם פרי, ד"ר איתמר ריקובר, ד"ר איתן שמיר, פרופ' גבי שפר, ד"ר עידית שפרן-גיטלמן, ד"ר דב תמרי.

יועץ משפטי: עו"ד איל נון. ר"ח: חן נוי.

להצטרפות לאגודה ניתן לפנות למנכ"ל האגודה ד"ר ריקובר איתמר

בטלפון 054-3098055, בדוא"ל: itamar.rickover@gmail.com

צבא וחברה

אור ברק (2021). מ"הכרעה" ל"ניצחון": התרת הבלבול בטרמינולוגיה הצבאית בישראל. עדכון אסטרטגי - הבמה המחקרית, כרך 24, גיליון 2.

המאמר מתחקה אחר השתרשותו המאוחרת יחסית של המונח הכרעה בהקשרו הצבאי בחברה הישראלית, ומצביע על השיבושים המושגיים שנולדו עם הטמעתו. הוא מצביע גם על ריבוי המשמעויות המקוריות והשאולות שיוחסו במרוצת השנים למונח זה בהקשרים צבאיים ומתעכב על הסכנות הנעוצות בכך, שעיקרן האפלה על משמעות המונח ניצחון. הכשל המושגי אינו מתבטא רק בשפה הצה"לית אלא גם, וחמור מכך, בתפיסה הצה"לית. מכאן שהתרומה הנובעת מהתרת הבלבול שנוצר בין המונח הכרעה למונח ניצחון אינה רק החזרת משמעות המונח ניצחון למקום הראוי לו בהקשר הצבאי, אלא גם חידוד תפיסת הביטחון של ישראל.

<https://www.inss.org.il/he/publication/from-decision-to-victory-resolving-the-confusion-in-israeli-military-terminology/?offset=38&posts=3182>

*

Sam R. Bell, K. Chad Clay, Ghashia Kiyani & Amanda Murdie (2021). **Civil–Military Relations and Human Rights**. *Armed Forces & Society*.

האם היחסים בין הצבא והחברה משפיעים על נהלי זכויות האדם? בהישענות על תאוריית principal – agent, אנו טוענים כי יחסי צבא וחברה משפיעים על פיזור בפרקטיקות זכויות אדם. במדינות בהן יש פחות שליטה על הצבא או יותר סכסוכים בין הדרג אזרחי לדרג הצבאי, ראינו מגוון רחב יותר של פרקטיקות לזכויות אדם. המאמר בודק את ההשערות בשיטה כמותית על מדגם רחב של מדינות ברחבי העולם, תוך שימוש בנתונים מעודכנים על יחסי צבא וחברה. מהממצאים עולה כי השונות בפרקטיקות של זכויות אדם עולה במדינות בהן יחסי צבא-חברה מאופיינים בחוסר שליטה וסכסוכים מתמשכים.

<https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/0095327X211006835>

*

Gadi Zerach, Yossi Levi-Belz, Brandon J. Griffin & Shira Maguen (2021). **Patterns of exposure to potentially morally injurious events among Israeli combat veterans: a latent class analysis approach**. *Journal of anxiety disorders*, 79, 102378.

בעקבות חשיפה לאירועים החורגים מאמונות וציפיות מוסריות המושרשות בכללים אתיים תרבותיים, ארגוניים וקבוצתיים, יוצאי צבא עלולים לחוות בעיות פסיכולוגיות, חברתיות ורוחניות

המכונות פגיעה מוסרית (MI). בדקנו דפוסי חשיפה לאירועים שעלולים לפגוע מוסרית (PMIE) ביוצאי צבא ישראליים כמו גם השלכות פסיכולוגיות ותפקודיות כתוצאה מהחשיפה לאירועים שונים בעת השירות הצבאי. במחקר זהו שלוש קבוצות משנה: פגיעה מוסרית (12.1%), בגידה (20.8%) וחשיפה מינימאלית (67.1%). בעוד שקבוצת הבגידה דיווחו על תסמינים פוסט טראומטיים מסורתיים יותר, אלו שנמצאו בקבוצת פגיעה מוסרית דיווחו על תחושות אשמה. ממצאי המחקר רלוונטיים לצוות המטפל ביוצאי צבא המתמודדים עם פוסט טראומה קרבית ועליהם להיות מודעים לתסמינים הייחודיים והמשותפים עליהם מדווחים הסובלים מפגיעה מוסרית וחשיפה לבגידה.

<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0887618521000256>

*

Nitzan Rothem. (2021). **On temporality and morality: negotiating POW survival in current protracted wars.** *Critical Military Studies*, 1-20.

מאמר זה מצמיד זה לצד זה את הנהלים והנרטיבים לפיהם תרבויות פוליטיות אמריקאיות וישראליות מתווכות מצבים של שבויי מלחמה במהלך מלחמות ממושכות. במצבים כאלה, השיבה למולדת של החייל השבוי, אינה תלויה בתהליכי פיוס ומתבצעת ללא חוזים בינלאומיים המסדירים את האתיקה של חילופי אסירים אסימטריים. המאמר מנתח את התרבות הפוליטית באמצעות השוואה בין (USA) Bowe Bergdahl וגלעד שליט (ישראל) שהיו אסירים במהלך מלחמת ארה"ב באפגניסטן והקונפליקט הישראלי-פלסטיני, בהתאמה.

<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/23337486.2021.1879492?journalCode=rcms20>

*

אהרון (רוני) קמפינסקי (מאי 2021). **זבולון המר – ביוגרפיה פוליטית.** הוצאת בר אילן: רמת גן.

הספר "זבולון המר - ביוגרפיה פוליטית" מספר את סיפורו של זבולון המר, מנהיג המפד"ל ושר בממשלות ישראל. באמצעות מקורות ארכיונים ועיתונאיים נפרסים בפני הקורא דפוסי המנהיגות של המר שהייתה מורכבת וייחודית, תוך התמודדות עם נסיבות פוליטיות חברתיות שליוו, ועדיין מלוות, את החברה הישראלית בכלל ואת הציונות הדתית בפרט. הספר דן בהיבטים מגוונים בחייו של המר, ביניהם תחומים מדיניים וצבאיים רבים, כגון הקמת התנחלויות ביהודה ושומרון, הסכם השלום עם מצרים, מלחמת לבנון הראשונה, האינתיפאדה הראשונה, הסכם אוסלו ורצח רבין. הספר שלפנינו מבקש לפצח את דרכו הפוליטית של זבולון המר ז"ל (1936-1998), ממנהיגי הבולטים של המפלגה הדתית-לאומית, המפד"ל; סיפורו של זבולון המר אינו רק סיפורו של האיש, הוא סיפורו של דור הביניים בציונות הדתית: דור הנהגה של התנועה הדתית-לאומית שהתמרד בדור שמעליו, אך מצא עצמו אחרי שני עשורים באותה נקודת הנהגה שהייתה לפניו. דור שביקש

לשנות סדרי עולם, אך נאלץ בסופו של דבר להסתפק בשימור האינטרסים של הציונות הדתית כשהיה נדמה היה שהם מתכרסמים במאבקי הכוח הפוליטיים. דור שניסה לשאת את דגל ארץ ישראל השלמה, אך התמתן בדעותיו כאשר המציאות המדינית אפשרה פריצת דרך מדינית. דור שביקש לחזק תפיסות דתיות תורניות, אך לימים התברר כליברל אף יותר מדור אבותיו. דור שביקש לחתור להנהגה, ובסופו של דבר נאלץ להסתפק במפלגה מגזרית.

<https://www.biupress.co.il/index.php?dir=site&page=catalog&op=item&cs=2227>

הארגון והמקצוע הצבאי

אביתר מתניה וארז סרי לוי (2021). **בקלע ובאבן: אסטרטגיה של רדוקציה טכנולוגית. עדכן אסטרטגי - הבמה המחקרית**, כרך 24, גיליון 2.

הקשר בין טכנולוגיה צבאית מתקדמת לעליונות צבאית הפך בעשורים האחרונים למוסכמה בקרב חוקרים, כמו גם בקרב ממסדים ביטחוניים, המקדישים נתח הולך וגדל מבניין הכוח הצבאי לפיתוח ולרכש של אמצעים מתקדמים. אך מה עושה צד המצוי בנחיתות טכנולוגית מובנית? אנחנו מציעים, מאפיינים, מדגימים ודנים באסטרטגיית בניין כוח של רדוקציה טכנולוגית – תופעה שאנו מזהים בשנים האחרונות, שבמרכזה פיתוח מכוון של אמצעי לחימה פשוטים בהשוואה לטכנולוגיה השלטת, והיא הולכת ומתרחבת בקרב ארגונים וצבאות הנחותים מבחינה טכנולוגית לעומת יריביהם. כשם שצד המצוי בנחיתות צבאית אופרטיבית מחפש דוקטרינות תחבולניות כדוגמת גרילה כדי לא להתמודד ישירות עם צבא חזק ממנו, כך גם צד המצוי בנחיתות טכנולוגית יכול לסטות מהמרוץ הטכנולוגי חסר הסיכוי ולפנות לבניין כוח תחבולני.

<https://www.inss.org.il/he/publication/%d7%91%d7%a7%d7%9c%d7%a2-%d7%95%d7%91%d7%90%d7%91%d7%9f-%d7%90%d7%a1%d7%98%d7%a8%d7%98%d7%92%d7%99%d7%94-%d7%a9%d7%9c-%d7%a8%d7%93%d7%95%d7%a7%d7%a6%d7%99%d7%94-%d7%98%d7%9b%d7%a0%d7%95%d7%9c%d7%95/?offset=39&posts=3182>

*

Evgenia Muginshtein-Simkovitch, Raed Kayouf, Gilad Twig, Itay Ketko, Tarif Bader & Noam Fink (2021). **Short Communication: Combining Ethics with Efficiency—Israel Defense Forces Experience in Clinical Trials During the Coronavirus Disease 2019 Pandemic.** *Journal of Empirical Research on Human Research Ethics*.

מחלת הקורונה (COVID-19) שדווחה לראשונה בסין, התפשטה בקצב מואץ ברחבי העולם והתפתחה לאחד המשברים העולמיים המורכבים ביותר בתחום בריאות הציבור בעשרות השנים האחרונות. עריכת מחקר רפואי-צבאי חיונית לחקר ההשפעות הייחודיות של תנאי השירות הצבאי על בריאות החיילים ולשיפור המענה הרפואי בתקופות חירום שונות. חיל הרפואה של צבא ההגנה לישראל (צה"ל) מקיים ועדת ביקורת מוסדית (IRB) הבודקת מחקרים קליניים שנערכו במסגרת צה"ל. במהלך מגפת ה-COVID-19 נאלץ ה-IRB ליישם במהירות שינויים פרוצדורליים בכדי לעמוד בדרישות הדחופות למחקר וזאת מבלי לפגוע בסטנדרטים האתיים. הדילמות האתיות, המדיניות והפרספקטיבה של צה"ל מתוארות במאמר זה.

<https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/15562646211007220>

*

Yizhaq Benbenisty & Gil Luria (2021). **time to act and a time for restraint: Everyday sensegiving in the context of paradox.** *Journal of Organizational Behavior*.

מאמר זה בוחן כיצד אסטרטגיות יומיומיות של מנהיגים מעצבות ציות של מונהגים למדיניות שימוש פרדוקסלי בכוח. הממצאים במאמר מצביעים על שתי אסטרטגיות של מנהיגים: אסטרטגיה מעשית (חיבור המדיניות למטרות ארגוניות גדולות יותר) ואסטרטגיה של הפנמה (חיבור המדיניות לנורמות, ערכים וחוויות אישיות של חברי הקבוצה). המאמר מזהה גם אסטרטגיה שלישית-תקשורת בירוקרטית (התעלמות מהפרדוקס והחלת המדיניות). הממצאים מראים כי מונהגים הצליחו להכיל את הפרדוקס כאשר מנהיגיהם השתמשו באחת משתי האסטרטגיות הראשונות (מעשית והפנמה) בהשוואה לאסטרטגיה הבירוקרטית. הממצאים שופכים אור על יחסי הגומלין בין תאוריות מנהיגות והנעה המתייחסים לדינמיקה של הנעת מונהגים בהקשרים של פרדוקס ובמיוחד מנהיגות מבוססת משמעות.

<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1002/job.2537>

*

Lev Topor & Alexander Tabachnik (2021). **Russian Cyber Information Warfare**. *Journal of Advanced Military Studies* vol, 12 (1).

לוחמת מידע בסייבר (IW) היא חרב פיפיות. מדינות משתמשות ב-IW כדי לעצב את ליבם ומוחם של חברות זרות וקובעי מדיניות. עם זאת, מדינות נתונות אף הן להשפעה ממדינות אחרות באמצעות IW. השאלה שנבחנה במאמר זה היא כיצד רוסיה משתמשת ב-IW כנגד מדינות אחרות אך במקביל מגנה על עצמה מאותן פעילויות. הטיעון העיקרי של המחברים הוא שבעוד רוסיה מבצעת פעולות השפעה ו-IW במרחב הקיברנטי (cyberspace), היא שואפת לשליטה בלתי מתפשרת במרחב הסייבר המקומי שלה ובכך מגבילה השפעה אינפורמטיבית לא רצויה על אוכלוסייתה.

https://www.researchgate.net/profile/Lev-Topor/publication/351266607_Russian_Cyber_Information_Warfare_-_International_Distribution_and_Domestic_Control/links/608e5181a6fdccaebdffecab/Russian-Cyber-Information-Warfare-International-Distribution-and-Domestic-Control.pdf

*

Yagil Levi (2021). **Why Do Conscripts Militaries Risk Enemy Civilians More Than Volunteer Forces?** Peace, War, and Social Conflict section.

טענתו העיקרית של המאמר היא שמדינות בהן יש גיוס חובה לשורות הצבא, מסכנות את אזרחי האויב יותר מאשר במדינות בהן הצבא הוא התנדבותי. לשם הסבר טענה זו, המאמר משווה בין צבא ארה"ב לצבא ישראל. הפרדוקס כפי שמוצג במאמר הוא שבעת הנסיגה של כוחות ארה"ב מעירק ואפגניסטן, שהן מדינות שרחוקות אלפי קילומטרים מאמריקה, הצבא האמריקאי הקדיש תשומת לב רבה יותר לסדר הפוליטי שהשאירו מאחור מאשר הצבא הישראלי בנסיגתו מעזה. זאת, למרות ששותפות עם עזה הינה קריטית לביטחונה של ישראל. המאמר מביא הסבר לפרדוקס זה ואף מספק 4 הסברים מלומדים הנוגעים לטענתו המרכזית כפי שהוצגה בפתיחה.

<https://www.pwsc.us/conflicted-the-pwsc-official-blog/blog/why-do-conscript-militaries-risk-enemy-civilians-more-than-volunteer-forces>

הצבא, הממשלה וארגוני ביטחון נוספים

כרמית פדן (2021). ניו זילנד, קורונה וביטחון לאומי – עקרונות ולקחים לניהול חירום ומשבר. עדכן אסטרטגי- הבמה המחקרית, כרך 24, גיליון 2.

מגפת הקורונה מצטרפת לאיומים אחרים מהטבע שמדינות נאלצות להתמודד עימם, ובהם רעידות אדמה, גלי צונאמי, שריפות, שיטפונות, נוסף על איומים מידי אדם כמו טרור ומלחמות. אסונות בסדר גודל דומה ואף גדולים יותר צפויים להתרחש גם בעתיד כתוצר של העידן שבו אנו חיים, המאופיין כ"עידן של הפרעות" (disruptions). איומים אלה מערערים את ההגדרה המסורתית של המושג ביטחון לאומי, בעיקר מבחינת הדרך הנדרשת כדי לספק להם מענה הולם. המאבק שמנהלת ניו זילנד במגפת הקורונה נחשב לאחד המוצלחים בעולם. סקירתו כמקרה בוחן מעלה חמישה עקרונות מרכזיים המתגבשים יחד למודל לניהול מצבי חירום ומשבר, ומהם ניתן לבנות מודל לניהול אסונות המוניים: הגדרת מטרה משותפת; עבודה עם מומחים; תקשורת מחברת; תוכנית מאורגנת; גמישות והסתגלות. המאמר מציג כל אחד מהעקרונות כפי שישמו בניו זילנד בשנה האחרונה ומציע לקחים שניתן ליישם בניהול מצבי חירום ומצבי משבר עתידיים אחרים. עקרונות הניהול הללו מדגישים את הרכיב החברתי כגורם מרכזי במאבק נגד איום בלתי מוכר ונוכח "מציאות" של "הפרעות" המלוות בחוסר ודאות קיצונית – גורם שלא זכה עד כה למעמד מרכזי בתפיסת הביטחון הלאומי של מדינות.

<https://www.inss.org.il/he/publication/new-zealand-covid-19-and-national-security-lessons-for-crisis-management/>

*

יורם שוייצר, דוד סימן טוב וקובי מיכאל (2021). **המערכה התודעתית במבצע שומר החומות- הקרב על הנראטיב.** תל אביב: המכון למחקרי ביטחון לאומי, גיליון 1470.

ככל מערכה צבאית קינטית המתנהלת מול חמאס ושותפיו ברצועת עזה, גם במערכה הנוכחית ההיבט התודעתי גולם כבר מראשיתה וחשיבותו אף גברה לקראת סיומה. השילוב בין המערכה הקינטית לתודעתית חיוני למימוש הישגי הלחימה כדי להשיג תוחלת מדינית. מבחינת ישראל, ההישג הקוגניטיבי הראשון במעלה הנדרש הוא חריתה עמוקה בתודעתם של מפקדי חמאס ומקורביהם וכן בתודעת תושבי הרצועה של המחיר הבלתי נסבל של ההרפתקה הצבאית שאלה יצאו.

<https://www.inss.org.il/he/publication/guardian-of-the-walls-narrative/>

*

איתי ברון (2021). **מבצע "שומר החומות" – עימות בשני ממדים מקבילים**. תל אביב: המכון למחקרי ביטחון לאומי, גיליון 1469.

ישראל פגעה בחמאס קשות, אך הציבור מתוסכל מהתמשכות ירי הרקטות, מחוסר יכולתו של צה"ל למנוע אותו ומהעדרו של ניצחון ישראלי ברור וחד משמעי. סתירה זאת היא תוצאה של שלוש הפתעות שחווה הציבור הישראלי בימים האחרונים: מכך שהדרג המדיני בחר (שוב) להרתיע את חמאס ולא להכריע אותו; מחוסר יכולתה של הפעילות ההתקפית של צה"ל להפסיק את שיגורי הרקטות; ומהקושי של הצבא להסביר ולהמחיש את ההישגים המשמעותיים שהשיג. הפתעות אלו הן התוצאה של כישלון מתמשך של ההנהגה המדינית והצבאית להסביר לציבור את האסטרטגיה הישראלית ואת מאפייניהם הנוכחיים של עימותים צבאיים. לקראת העימותים הבאים, נכון לנצל את הזמן לתיאום הציפיות של הציבור, להבהרת ההיגיון האמיתי של האסטרטגיה הישראלית, לזיהוי דרך יעילה להסביר את ההישגים הצבאיים ולדיון ציבורי גלוי במאפייני המלחמה בעידן הנוכחי.

<https://www.inss.org.il/he/publication/war-in-two-dimensions/?offset=2&posts=3182>

*

אלונה הורנשטיין ויוסי גולדשטיין (2021). **יחסם של ראשי הצבא לשטחי הגדה המערבית וירושלים לפני מלחמת ששת הימים: בין קבלת המציאות לרצון הלב**. מכון בן גוריון לחקר ישראל והציונות: ישראלים, גיליון 10.

במאמר זה ביקשנו לברר מהי מידת ההשפעה של בכירי הצבא על מהלכיהם של מעצבי המדיניות הישראלית. מקרה הבוחן הוא יחסם של הראשונים לשטחי יהודה, שומרון והעיר העתיקה בירושלים בשנים שבין מלחמת העצמאות למלחמת ששת הימים. האם העריך הדרג הביטחוני כי שליטה ישראלית בגדה המערבית הכרחית לצורך שמירה על שלומה וביטחון תושביה? ואם כן, האם הנימוק הביטחוני היה היחיד שנלקח בחשבון או שנלוותה אליו כמיהה אישית לארץ ישראל גדולה ורחבה? הטענה המרכזית במאמר היא כי הדרג הבכיר בצה"ל תמך ברובו בקביעת הירדן כגבול המזרחי של ישראל, הן עקב השיקול הביטחוני הן בהשפעת השיקול ההיסטורי הנוסטלגי. נדמה שבישראל של שנות החמישים והשישים לא הייתה קיימת דיכטומיה ברורה בין הדרג הביטחוני לזה המדיני. לא פעם צה"ל השפיע, לעתים אף כפה את עמדותיו על ההנהגה, אולם על פי רוב פעל על פי הוראות שקיבל מן הדרג שמעליו. במידה של זהירות אפשר לקבוע שאף שההחלטה הסופית לא הייתה נתונה לשיקול דעתם, השפיעו בכירי צה"ל על קביעת מהלכים. שיאה היה תוצאותיה של מלחמת ששת הימים שסטתה סטייה רבה מן התוכנית המקורית ולא רק משום הצטרפותה של ירדן למלחמה.

<https://in.bgu.ac.il/bgi/israelis/2021/10-hg.pdf>

*

David Kuehn & Yagil Levy (Eds.). **Mobilizing Force: Linking Security Threats, Militarization, and Civilian Control**. Lynne Rienner Publishers, Incorporated.

מה מוביל ממשלה דמוקרטית להשתמש בכוח צבאי כדי להתמודד עם איום פנימי או חיצוני? כיצד היא נותנת לגיטימציה לגיוס אזרחיה? עורכי הספר נשענים על מקרי בוחן מרחבי העולם בכדי לבחון באופן שיטתי את השאלות הקריטיות הללו, לבחון את יחסי הגומלין בין איומי הביטחון, המיליטריזציה והאחריות הדמוקרטית. הספר ניתן למצוא מגוון רחב של מאמרים בנושא.

https://www.rienner.com/title/Mobilizing_Force_Linking_Security_Threats_Militarization_and_Civilian_Control

*

Fawzia Gibson-Fall (2021). **Military responses to COVID-19, emerging trends in global civil-military engagements**. *Review of International Studies* ,47.2, 155–170.

מגפת הקורונה יצרה/גרמה לעלייה במעורבות הצבאית בפעילויות הקשורות לתחום הבריאות ברמה המקומית. מאמר זה מציב תופעה זו אלה על רקע ההגדרה מחדש של תפקיד הצבא בתחום בריאות הציבור. מגפת הקורונה מסתמנת כרגע מכריע בפרקטיקה הצבאית בתחום הבריאות ברחבי העולם. המחבר מזהה שלוש מגמות בולטות בתגובותיהם של צבאות לאומיים למגפת הקורונה: (1) תמיכה צבאית טכנית מינימלית; (2) תגובות המשלבות בין האזרחי לצבאי; ו-(3) תגובות בהובלת הצבא. הדינמיקה העומדת בבסיס כל סוג של מעורבות צבאית נובעת מהמורשת הפוליטית-צבאית הייחודית לכל מדינה, הגישות הלאומיות השונות לבריאות הציבור והיכולת המצויות בידי מערכות הבריאות השונות. כל אחת משלושת המגמות הללו מצביעה על השתלשלויות עתידיות ביחסי צבא וחברה, הן בזירה הגלובלית והן בהקשרים מקומיים.

<https://www.cambridge.org/core/journals/review-of-international-studies/article/military-responses-to-covid19-emerging-trends-in-global-civilmilitary-engagements/1A68DD0D2F22C5081507FD15743FF2AD>

*

עבודות דוקטורט שהסתיימו 2020

דניאל ויינר, (2020). **לגיטימיות בינלאומית ויישוב סכסוכים: ניתוח דינאמיקות של לגיטימציה במהלך משאים ומתנים לקראת שלום בסכסוכים עיקשים**. בהנחיית אריה קצוביץ, האוניברסיטה העברית.

*

אלון פוזנר, (2020). **מלחמות מדומיינות: כיצד צבאות מדמיינים את מלחמות העתיד**. בהנחיית אורן ברק, האוניברסיטה העברית.

*

ירון שניידר, (2020). **המשולש של כוחות שמירת שלום, מדינות ושחקנים לא מדינתיים כמסגרת לממשול ביטחוני באזורי גבול**. בהנחיית אריה קצוביץ, האוניברסיטה העברית.

*

אמנון סופרין (2020). **הדינמיקה של קבלת החלטות על התערבות צבאית: מודל קבלת ההחלטות הדו-קבוצתי**. בהנחיית אלכס מינץ ופזית בן נון בלום, האוניברסיטה העברית.

*

אייל צור, (2020). **הפיקוח של הרשויות הנבחרות על תהליכי בניין כוח צבאי בישראל**. בהנחיית מנחם הופנונג, האוניברסיטה העברית.

*

אוהד אבירם, (2020). **פצועי צה"ל עוד טרם גיוסם: השפעת הכישלון במיון המקדים ליחידות מיוחדות על מרכיבים זהותיים ותפיסת חיים**. בהנחיית גד יאיר, האוניברסיטה העברית.

*

בן לוי רפאל (2020) **תרבות אסטרטגית ועוצמה חומרית בעיצוב מדיניות למניעת תפוצה גרעינית: ניתוח השוואתי של אסכולות של תרבות אסטרטגית בישראל ובארה"ב והשפעתן על המדיניות כלפי תוכנית הגרעין האיראנית (2002-2015)**. בהנחיית שמואל סנדלר ויונתן ריינהולד, וניברסיטת בר אילן.

*

אייל פינקו (2020) **התמודדות חילות ים נחותים במערכה אסימטרית**. בהנחיית איתן שמיר, אוניברסיטת בר אילן.

אריאל עזרא (2020) **תרומתם של גורמי חוסן נפשי לבריאות נפשית ולצמיחה אישית במעבר לשירות הצבאי**. בהנחיית אורית טאובמן בן-ארי, אוניברסיטת בר אילן.

*

זאב איברסן (2020) **חוסן נפשי: גורמים, מדידה וניבוי תפקוד בהקשר הצבאי**. בהנחיית משה אלמגור טיקוצקי, גיני קורמן, אוניברסיטת חיפה

רשימת מקורות

ברון, א' (2021). **מבצע "שומר החומות" – עימות בשני ממדים מקבילים**. תל אביב: המכון למחקרי ביטחון לאומי, גיליון 1469.

ברק, א' (2021). **מ"הכרעה" ל"ניצחון": התרת הבלבול בטרמינולוגיה הצבאית בישראל**. עדכן אסטרטגי - הבמה המחקרית, כרך 24, גיליון 2.

הורנשטיין, א', גולדשטיין, י' (2021). **יחסם של ראשי הצבא לשטחי הגדה המערבית וירושלים לפני מלחמת ששת הימים: בין קבלת המציאות לרצון הלב**. מכון בן גוריון לחקר ישראל והציונות: ישראלים, גיליון 10.

לוי, י' (2021). **גילוי דעת- בזכות המעבר למדיניות גיוס בררנית ורשמית**. המכון הישראלי לדמוקרטיה.

מתניה, א' וסרי לוי, א' (2021). **בקלע ובאבן: אסטרטגיה של רדוקציה טכנולוגית**. עדכן אסטרטגי - הבמה המחקרית, כרך 24, גיליון 2.

פדן, כ' (2021). **ניו זילנד, קורונה וביטחון לאומי – עקרונות ולקחים לניהול חירום ומשבר**. עדכן אסטרטגי- הבמה המחקרית, כרך 24, גיליון 2.

קמפינסקי, א' (2021) **זבולון המר – ביוגרפיה פוליטית**. הוצאת בר אילן: רמת גן.

שוויצר, י', סימן טוב, ד', מיכאל, ק' (2021). **המערכה התודעתית במבצע שומר החומות- הקרב על הנראטיב**. תל אביב: המכון למחקרי ביטחון לאומי, גיליון 1470.

Muginshtein-Simkovitch, E., Kayouf, R., Twig, G., Ketko, I., Bader, T., & Fink, N. (2021). **Short Communication: Combining Ethics with Efficiency—Israel Defense Forces Experience in Clinical Trials During the Coronavirus Disease 2019 Pandemic**. *Journal of Empirical Research on Human Research Ethics*.

Bell, S. R., Clay, K. C., Kiyani, G., & Murdie, A. (2021). **Civil–Military Relations and Human Rights**. *Armed Forces & Society*.

Zerach, G., Levi-Belz, Y., Griffin, B. J., & Maguen, S. (2021). **Patterns of exposure to potentially morally injurious events among Israeli combat veterans: a latent class analysis approach**. *Journal of anxiety disorders*, 79, 102378.

Benbenisty, Y., & Luria, G. A. (2021). **time to act and a time for restraint: Everyday sensegiving in the context of paradox.** *Journal of Organizational Behavior*.

Kuehn, D., & Levy, Y. (Eds.). **Mobilizing Force: Linking Security Threats, Militarization, and Civilian Control.** Lynne Rienner Publishers, Incorporated.

Topor, L., & Tabachnik, A. (2021). **Russian Cyber Information Warfare.** *Journal of Advanced Military Studies* vol, 12(1).

Levi, Yagil (2021). **Why Do Conscripts Militaries Risk Enemy Civilians More Than Volunteer Forces?** Peace, War, and Social Conflict section.

Rothem, N. (2021). **On temporality and morality: negotiating POW survival in current protracted wars.** *Critical Military Studies*, 1-20.

Ben-Natan, S. (2021). **Self-Proclaimed Human Rights Heroes: The Professional Project of Israeli Military Judges.** *Law & Social Inquiry*, 1-33.